

Biblioteksplan för Flens kommun

Innehåll

Bakgrund.....	1
Beskrivning av folkbiblioteksverksamheten i Flens kommun.....	2
Utmaningar inom biblioteksvärlden.....	2
Utdrag från förslag till ny Bibliotekslag.....	3
UNESCOS Folkbiblioteksmanifest.....	3
Bibliotekens roll och funktion.....	4
Uppföljning.....	4
Lokala utmaningar.....	5
Politisk styrning.....	5
Andra styrande dokument.....	5
Biblioteksplanens funktion.....	5
Mål för kommande period, 2014 – 2017.....	6-7
Kompletterande årliga verksamhetsmål.....	7
Uppföljning.....	7
Nyckeltal, mätmetoder.....	8
Folkbibliotekens urval.....	8
Resultatkvalitet.....	8
Samverkan.....	8
Resursbehov.....	9
Avgränsningar.....	9
Revidering.....	9

Bakgrund

Under 2011 och 2012 arbetades Flens kommuns nya vision fram. Inför visionsarbetet gjordes en utförlig nulägesanalys som beskrev vilka utmaningar kommunen stod inför samt historiens betydelse för hur kommuninvånarna upplever sitt Flen.

Från att på 70-talet varit ett industrisamhälle har vi idag omvandlats till ett tjänste- och kunskapsamhälle. Urbaniseringen innebär att större krav ställs på kommunikationer och infrastruktur.

Behovet av kommunala tjänster ökar alltjämt. Mindre skatteintäkter, skolans behov av utveckling och omsorgen för våra kommuninvånare kommer med stor sannolikhet innebära att kostnaderna blir högre än intäkterna. Någon ljusning är svårt att se inom några års sikt.

Kommunfakta

Färre invånare ger mindre skatteintäkter.

Andelen låginkomsttagare ökar.

Andelen unga utan arbete är stor.

Relativt låg utbildningsnivå.

Stor andel äldre.

Stort behov av försörjningsstöd.

Få större företag då många industrier har försvunnit.

Mångkulturellt samhälle med stora skillnader i bakgrund.

Statistik

Befolkningsmängd: 16 009, varav 7 881 kvinnor och 8 128 män.

Befolkningsmängd i de orter där bibliotek finns:

Flen 6 280

Malmköping 1 941

Hälleforsnäs 1 596

Sparreholm 723

Bettna 385

Utrikesfödda män: 1301

Utrikesfödda kvinnor: 1283

Källa: SCB, Flens kommunfakta (2012)

Beskrivning av folkbiblioteksverksamheten i Flens kommun

Flens kommuns folkbibliotek ingår i Kultur- och fritidsförvaltningens verksamheter och styrs genom Kultur- och fritidsnämnden.

Mötesplatsen/Flens bibliotek är kommunens lagstadgade huvudbibliotek. Öppet 54 timmar per vecka. Utöver biblioteket i Flen finns fyra filialer i kommunen. Filialernas verksamhet är inriktad på att inspirera till läsning och ge service i form av traditionell utlåning men även samverka med skolan i syfte att arbeta läsfrämjande. Våra öppettider på filialerna är riktade till allmänheten. Utöver dessa tider har skolorna tillgång till bibliotekets utbud samt personalens kunskap och service.

Malmköpings biblioteksfilial är placerat i Malmaskolan. Biblioteket har öppet 12 timmar för allmänheten, fördelat på tre dagar per vecka, samt ytterligare 8 timmar för skolan.

Hälleforsnäs biblioteksfilial är placerat i Folkets hus, har öppet två dagar per vecka, totalt 12 timmar samt ytterligare 4 timmar för skolan.

Bettna biblioteksfilial ligger placerat i Bettna skolas lokaler, har öppet 8 timmar för allmänheten, fördelat på två dagar per vecka, samt ytterligare 8 timmar för skolan och förskolan.

Sparreholms biblioteksfilial är inhyst i Ekbackens skola och har öppet 5 timmar, en dag per vecka för allmänheten, samt ytterligare 4 timmar på förmiddagen, för skolans räkning.

Utöver folkbiblioteken finns ett skolbibliotek, förlagt i Bildningscentret Prins Wilhelm, i Flen. Skolbibliotekets målgrupper är elever och personal på högstadiet och gymnasieskolan i Flen. Verksamheten ingår i Barn- och utbildningsförvaltningen.

Utmaningar inom biblioteksvärlden

Bibliotekens roll och funktion samverkar med omvärldens utveckling. För kommunens bibliotek blir utmaningen att ge den service och det stöd våra kommuninnevånare önskar och har rätt till med befintlig, eller t.o.m. lägre budget. En annan utmaning är att inventera och tillgodose medarbetarnas kompetensbehov för att hänga med i utvecklingen.

Andra strukturella förändringar som har betydelse för biblioteken är teknikutvecklingen. Med enkel och allt billigare teknik kan böcker laddas ner och läsas direkt i datorer och läsplattor. Traditionell utlåning minskar både gällande vuxen- och barnlitteratur. All tänkbar information nås idag via webben och databaser. Detta får betydelse för bibliotekens funktion som allt mer får en social och stödjande funktion för samhällets invånare.

Vilken position och roll kommer biblioteken ha i framtiden? I januari 2014 beräknas Sveriges nya bibliotekslag träda i kraft. Den lag som anger riktningen för framtiden.

Utdrag från förslag till ny Bibliotekslag: § 2 - § 9

Folkbiblioteken innefattas av det allmänna biblioteksväsendet vilket innebär offentlig finansiering. Ansvaret ligger hos kommunerna.

Folkbiblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Folkbiblioteken ska främja litteraturens ställning, intresse för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.

Folkbibliotek ska vara tillgängliga för alla och anpassade efter användarnas behov. Medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

Prioriterade grupper: Personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter, personer som har annat modersmål än svenska.

Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur. Också verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bl.a. genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar. Folkbiblioteken ska även fortsättningsvis låna ut och tillgängliggöra litteratur avgiftsfritt under en viss tid.

UNESCOS Folkbiblioteksmanifest

Det första biblioteksmanifestet utkom 1949 då FN-organet för utbildning, vetenskap och kultur insåg vikten av att deklarerat människors rätt till goda bibliotek. 1972 reviderades manifestet första gången och 1995 gav UNESCO åter ut en förnyad version. Från den svenska utgåvan är följande avsnitt hämtade:

”Landets bibliotek är alla länkar i ett större sammanhang med syfte att främja såväl utbildning och forskning som folkbildning och kultur.”

Grundläggande principer:

- *att folkbiblioteken skall vila på laglig grund.*
- *att folkbiblioteken ska bekostas av allmänna medel.*
- *att folkbibliotekens tjänster skall vara avgiftsfria.*

Folkbiblioteken utgör grundförutsättningar för det livslånga lärandet, ett självständigt ställningstagande och en kulturell utveckling för den enskilde men även för olika grupper i samhället. Unesco uttrycker tilltro till folkbibliotekens kraft för främjande av utbildning, kultur och information samt som lokala kunskapscentra med uppgift att tillgängliggöra kunskap och information.

Bibliotekens roll och funktion

Huvudbiblioteket i Flen är idag den Mötesplats som eftersträvs med ett besökarantal som kan uppgå till 800 besökare per dag. Bibliotekets traditionella verksamhet har utökats med fler efterfrågade samhällsfunktioner.

Under 2012 ökade besöksantalet på Mötesplatsen i Flen. Anledningar till det var att biblioteket kunde erbjuda fritt datanätverk från hösten samt att småbarnsavdelning flyttades och moderniserades. Andelen besökare med utländsk bakgrund har ökat markant. Biblioteket är en fri mötesplatsplats, tillgänglig för alla och placeringen mitt i Flens centrum bidrar.

På biblioteket i Flen finns flera möteslokaler tillgängliga som kan användas fritt av föreningar och kommunala verksamheter. Villåttinge konstgalleri och turistbyrå på somrarna är också verksamheter, placerade på Mötesplatsen, som lockar till besök.

Filialbiblioteken har olika karaktär beroende av lokalisering och läge.

I Hälleforsnäs där biblioteket är inhyst i Folkets hus finns behov av mer öppethållande då det fria nätverket lockar många nya besökare. I Malmköping, Bettna och Sparreholm ligger folkbiblioteksfilialerna i skolans lokaler vilket möjliggör täta kontakter med skolklasser, lärare och barn.

Folkbiblioteken samverkar idag inom kommunen samt på länsnivå. Länsbiblioteket fungerar stödjande genom kompetenshöjande aktiviteter, kurser och mötestillfällen. Ett fjärrlånesystem möjliggör lån mellan olika enheter, både inom kommunen samt inom regionen.

Uppföljning av nuvarande biblioteksplan

I den nuvarande Biblioteksplanen, från 2007, betonades läsinspiration för barn, det livslånga lärandet, service till låntagare, tillgänglighet och mångfald. Prioriterade grupper var barn, äldre, personer med funktionsnedsättning, -med läs- och skrivsvårigheter samt personer som talar minoritetsspråk och andra större gruppers språkbehov utifrån Flen som flyktningmottagarort.

Mål inriktade mot barn och unga som uppfyllts är bland annat:

- Barnets första bok delas ut till alla nya barn i kommunen.
- Speciella lånevillkor för förskolor och skolor.
- Programverksamhet för barn, sporadisk.
- Bokprat och besök i klasser.
- Trivsamt barnavdelning på huvudbiblioteket.
- God tillgång på barn- och ungdomsböcker.

Exempel på övriga mål som uppfyllts:

- Möjlighet för besökare att påverka beståndet.
  - Teknikutveckling och tillgång till fler fria datorer samt fritt WI-FI-nät.
  - Service till äldre har utvecklats.
  - Flens bibliotek har utvecklats till en Mötesplats.
-

Lokala utmaningar

Framtidens utmaningar kommer handla om att utveckla utbudet av service, tjänster och media utifrån de prioriterade målgrupperna, med befintliga eller i värsta fall, med lägre resurser. Då biblioteken är öppna platser där alla välkomnas utan avgifter åläggs folkbiblioteken ett stort ansvar, utifrån ett samhälls- och socialt perspektiv. Stora behov av utvecklad samhällsservice finns men i dagsläget har biblioteken inte de resurser eller den kunskap som krävs för de ändrade förutsättningarna. Samverkan mellan förvaltningar och andra organisationer och föreningar i samhället är en förutsättning.

En ytterligare utmaning blir den så viktiga kompetenshöjningen hos personalen, som krävs då våra traditionella målgrupper har utökats och då tekniken snabbt förändras inom vårt område.

Politisk styrning

Under planperioden kommer antalet politiska nämnder och förvaltningar förändras. Kultur- och fritidsnämnden och kultur- och fritidsförvaltningen kommer försvinna och det troliga är att ansvaret för folkbiblioteken flyttats till Barn- och utbildningsnämnden.

2014 antas Sveriges nya Bibliotekslag. Där tydliggörs kommunens ansvar att bibliotekplanen ska innefatta kommunens samtliga biblioteksverksamheter, även skolbibliotekens. Detta poängteras i en skrift från Kungliga Biblioteket, "Biblioteksplan 2.0", som utkom under hösten 2013.

Kommunen bör ansvara för att en kompletterande skolbiblioteksplan bifogas inom snar framtid.

Synpunkter, lämnade av nuvarande Kultur- och fritidsnämnd:

- Att beakta önskemål om att utöka öppethållandetiderna, kvällstid. Det förslag som lämnades innebar att en dag i veckan öppna senare för att kunna stänga senare med samma antal öppethållandetimmar som nu.
- Att kommunicera behov och utvecklingsfrågor med kommunens invånare.
- Att ytterligare betona vikten att satsa resurser på barn, unga samt äldre, på våra institutioner.

Andra styrande dokument

Flens kommuns vision

Nya bibliotekslagen

Lagar/rättigheter: Konventionen om barns rättigheter, Kommunallagen,

Diskrimineringslagstiftningen, Lag om tillgänglighet och enkelt avhjälpta hinder.

Biblioteksplanens funktion

Internt ska den nya biblioteksplanen fungera vägledande och på ett tydligt sätt ange de mål som eftersträvas för kommande fyra år. I planen anges vilka våra huvudsakliga målgrupper är samt vilken verksamhet som kommer att prioriteras. Planen ska varje år kompletteras med mer detaljrika verksamhetsplaner för olika områden samt vilka nyckeltal som ska användas i uppföljningsarbetet.

Årliga utvärderingar ska säkerställa att bibliotekens service, tjänster och utbud utvecklas enligt planen.

Externt ska planen göras tillgänglig på olika sätt och i möjligaste mån säkerställa att invånarna får den service och de tjänster som är lagstadgade och efterfrågade.

Mål för kommande period, 2014-2017

Målgrupper

Barn, t.o.m. åk 6.

Unga vuxna; studerande.

Låntagaren; böcker, annan media.

Personer med funktionsnedsättningar; syn, hörsel, läs- och skrivsvårigheter av olika slag.

Personer som talar minoritetsspråk eller andra större språkgrupper.

Mötesdeltagare; grupper, föreningar, organisationer.

Övriga biblioteksbesökare; datorlån, WI-FI- användning, tidnings- och tidskriftsläsning, träffpunkt, galleribesökare, behov av samhällsservice, m.m.

Verksamheter

Basverksamhet; service, tjänster, bemötande

Inriktning

Fortsätta förnya beståndet.

Bredda utbudet av litteratur, tidningar och tidskrifter.

Lyssna på besökarnas synpunkter och alltid bemöta på ett trevligt och respektfullt sätt.

Utveckla rutiner och tjänster som höjer service och kvalitet.

Omfattning

Under planperioden:

Varje medarbetare ska arbeta utifrån formulerade mål och ansvarsområden.

Öka antalet besökare, utifrån 2013-års siffror.

Utveckla teknik i syfte att ge bättre service.

Utfärda en medieplan.

Utveckla hemsidans utseende och funktioner.

Genom kontinuerliga enkäter och samtal med besökarna ta vara på synpunkter och förbättringsförslag.

Kontinuerlig omvärldsbevakning.

Utveckla vårt ”värdskap”.

Förbättra utbudet av- och tillgängliggöra samhällsinformation.

Läsfrämjande

Inriktning

Arbeta med läsfrämjande aktiviteter för i första hand barn, men även för personer med särskilda behov av läs- och skrivstöd samt för invandrargrupper. Inspirera till läsning, bl.a. genom aktiviteter på hemsida, på info-skärm, samt aktivt i biblioteksmiljön samt i ”skyltfönster”.

Informera om ny teknik som tillgängliggör och främjar läsning samt ett större utbud av lättläst litteratur.

Informera mer om tjänster som ”Boken kommer” samt samverka med kommunens äldreboenden.

Omfattning

Under planperioden:

Öka antalet läsfrämjande och inspirerande aktiviteter för alla målgrupper med utgångspunkt från 2013 års statistik.

Program/kultur

Inriktning

Erbjuda, i samverkan med andra förvaltningar, samhällsaktörer, föreningar och organisationer, program-/temakvällar, kulturaktiviteter, utställningar av olika slag. Ett utbud som ska syfta till bredd, mångfald och ge personliga värdefulla upplevelser med det livslånga lärandet som mål.

Omfattning

Under planperioden:

Öka antalet program/aktiviteter för fler målgrupper.

Kompletterande årliga verksamhetsmål

Varje år, under första kvartalet, ska kompletterande verksamhetsmål för året formuleras.

Aktiviteter ska beskrivas och kvantifieras under respektive område: *basverksamhet*, *läsfrämjande* samt *program/kultur* i samverkan med de övergripande förvaltningsmålen.

Dessa årliga mål arbetas fram i samverkan med medarbetarna.

Uppföljning

Under årets sista månad görs en utvärdering av det gångna årets mål. Nyckeltal och statistik kompletteras under januari för att beaktas och ligga till grund för kommande års verksamhetsplan.

Nyckeltal, mätmetoder

I en nyutkommen skrift från Kungliga Biblioteket (KB), ”Nyckeltal 1.0”, beskrivs en mängd olika nyckeltal för folkbiblioteken. KB samlar årligen in och redovisar ett antal nyckeltal som gör det möjligt att jämföra med andra kommuner och följa utvecklingen år från år. De kommunala förvaltningsövergripande målen följs upp genom mätningar där kommuner jämförs med varandra. KKiK: (Kommunens Kvalitet i Korthet). För bibliotekens del mäts kommuninvånarnas nöjdhet med bemötande och tillgänglighet.

Folkbibliotekens urval

Efter varje år ska ett urval av nyckeltal redovisas
Folkbibliotekens aktuella nyckeltal är för närvarande:

- Antal fysiska besök
- Antal fysiska besök/invånare
- Antal utlån vuxna/ barn av: böcker, talböcker, ljudböcker, e-böcker & totalt
- Lån/invånare
- Andel aktiva låntagare
- Nyförvärv
- Omsättningshastighet
- Nöjdhet

Vilka av dessa, samt vilka ytterligare nyckeltal som ska väljas beskrivs i verksamhetsplanen.

Några förslag på nya nyckeltal:

- Antal webbökningar av datorer.
- Antal lånekort utskrivna till barn 6-14 år.
- Antalet organiserade besök av förskolor och skolklasser.
- Bibliotekens kostnader i förhållande till kommunbudget.
- Antalet utländska medier av totala beståndet.
- Andel bestånd som inte används.
- Antalet läsfrämjande aktiviteter.

Resultatkvalitet

Resultatkvalitet handlar om mål och resultat, vad man uppnår och om man uppnår det man avsett. Även förmågan att redovisa vad som faktiskt uppnåtts inom de områden man valt att redovisa.

- *Uppfyller resultatens politiska intentionen?*
- *Uppfyller resultatens medborgarnas legitima behov och krav?*
- *Vad har bibliotekens insatser lett fram till?*
- *Är de valda nyckeltalen relevanta?*

Samverkan

Att samverka en förutsättning. Vår kompetens och vårt uppdrag är att möjliggöra och optimera effekter för att verkställa och nå uppsatta mål.

Resursbehov

Målet för planperioden är att ytterligare förstärka med en bibliotekarietjänst samt fortsätta begära extra årliga investeringsmedel i syfte att fortsätta teknikutveckla och miljöförbättra, även på våra filialer.

Fortsatta medel och resurser för kompetensutveckling är ett krav för att kunna ge den service och de tjänster som efterfrågas samt möjliggöra delaktighet i biblioteksvärldens utveckling.

Avgränsningar

Denna plan kommer vara vägledande för Flens kommuns folkbibliotek och berör inte skolans ansvar för skolbiblioteken som har en annan inriktning. Skolbiblioteken ska på olika sätt stödja och främja läsandet och utifrån läroplanen stötta elevernas kunskapsinhämtning. I kommunen finns endast ett skolbibliotek, placerat på Bildningscentret Prins Wilhelm, i Flen, riktad mot elever från 13 år och uppåt.

Övriga elever har genom folkbibliotekens placering, kunskap och service mer eller mindre frekvent besökt/fått besök av folkbiblioteken.

Revidering

Under 2017 ska denna plan senast revideras.
